



# ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

---

• FOR RELIGION OG KULTUR •



69. ÅRGANG

---

18. MAI 1957

A V I N N H O L D E T :

DE HELLIGE STEDER I FARE - JOMFRUEN OG VI -  
ABORTUS PROVOCATUS I SØKELYSET. II - BLIKK PÅ  
TIDEN - RADIOSPØRSMÅL OG SVAR - BESØK I  
ROMAS GAMLE STASJONSKIRKER - NORDMANN BLIR  
CISTERSIENSERMUNK - RIKHOLDIG UTENLANDSNYTT

NR  
10

NESTE NUMMER KOMMER 1. JUNI 1957.



PROGRAM

### Norges Katolske Kvinneforbund's 10. Landsmøte i Oslo

onsdag og torsdag (Kristi Himmelfartsdag) 29. og 30. mai 1957.

- Onsdag 29. mai:**
- Kl. 16.00 Åpning av Landsmøtet med andakt i St. Josephsøstrenes kapell ved Hs. Høyærv. biskop dr. Jac. Mangers.
  - » 16.30 Livsvarige og øvrige enkeltmedlemmer møtes i Foreningslokalet, Akersvn. 5.
  - » 17.00 Rådsmøte i Foreningslokalet. NKKF's styre og leddens formenn (repr.) danner rådet.
  - » 19.00 The-servering.
  - » 20.00 «Maria, Apostlenes dronning». — Foredrag av Elsebet Kieler, K.havn. Til foredraget er alle katolske damer hjertelig velkommen.

- Torsdag 30. mai:**
- Kl. 8.30 Messe med felles-kommunion ved Hs. Høyærv. biskop Mangers i St. Olavs kirke. Deretter frokost for alle som ønsker det i Nasjonalkaféen, Keyersgt. 1 ll.
  - » 12.30 Landsmøte (Generalforsamling) i Foreningslokalet, Akersvn. 5.

**Dagsorden:**

1. Åpning.
2. Valg av dirigent.
3. Navneopprop.
4. Beretning ved formannen.
5. Regnskap.
6. De tilsluttede ledds beretninger.
7. Valg.
8. Arbeidsprogram.
9. Forslag til lovendringer.
10. Eventuelt.

- Kl. 19.00 Middag i Selskapslokalene «Josefine», Josefinegt. 16, for alle interesserte katolske damer.

Deltagernes kontingent kr. 20.— pr. person.

Innm. til frk. Sigrid Halle, Kirkeveien 57, Oslo, telefon 69 45 37.

#### HVA ER UNDERFORSIKRING?

Hvis forsikringssummen er lavere enn verdien av Deres innbo risikerer De å ikke få full erstatning. La ikke dette hende Dem.

## Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00

OSLO

### LITURGISK KALENDER

**SØNDAG 19. MAI:** 4. s. etter Påske: Ep. Jak. 1, 17—21. Ev. Joh. 16, 5—14. **Mandag:** Bernardin av Siena, bekj. **Tirsdag, onsdag, torsdag og fredag:** Ferieldager. **Lørdag:** Gregor VII, pave, bekj.

**SØNDAG 26. MAI:** 5. s. etter Påske. Ep. Jak. 1, 22—27. Ev. Joh. 16, 23—30. **Mandag:** Bededag. — Beda, bekj., kirkelærer. **Tirsdag:** Augustinus, bisk., bekj. — Bededag. **Onsdag:** Vigilien til Kristi Himmelfartsdag. — Bededag.

**TORSdag 30. MAI:** Kristi Himmelfartsdag. Ep. Ap.gj. 1, 1—11. Ev. Mark. 16, 14—20. **Fredag:** Maria dronningfest. **Lørdag:** Angela, jomfru. **SØNDAG 2. JUNI:** Sønd. etter Kr. Himmelfart: Ep. 1. Pet. 4, 7—11. Ev. Joh. 15, 26—27; 16, 1—4.

#### HUSHOLDERSKER

til den katolske prestegård i Molde søkes. Nytt moderne hus. Lette arbeidsvilkår. 2 prester. Tiltredelse straks eller senere. Anbefalinger er ønsket. — Pater S. Hünen, Molde, Parkveien 23.

#### KATOLSK ENGELSKMANN

søker møblert værelse, m. adg. kjøken, straks. Bill.mrk. «Stille ordensmann».

#### OSLO KATOLSKE MENIGHETSPLEIE

Kontortid:  
Onsdag og fredag kl. 11—13.

#### FRANCISKUSHJELPEN, OSLO

Urtegt. 29 ll, tlf. 68 08 68, kontortid kl. 12—13 alle hverdager unntatt lørdag. Franciskushjelpens lege Margrethe Wehn har kontortid hver torsdag kl. 18—19 på Vor Frue Hospital.



### FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke  
Bispegården  
St. Josephs Institutt  
Vor Frue Hosp. Nerveavd. } Oslo  
St. Dominikus kirke  
St. Elisabethsøstrenes  
Pleiehjem

Sta. Katarinahjemmet  
St. Pauls Kirke  
Moderhuset  
Florida Sykehus  
Øyenklinikken  
St. Josephs Hosp., Drammen  
St. Torfinns Klinik, Hamar  
S. Elisabeth Inst., Hamnerfest  
St. Theresia kirke, Hønefoss  
St. Franciskus Hosp., Hønefoss

Ved bestilling av olje:  
Oslo 68 34 66 - Service: 56 35 92

### GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER I KATOLSKE KIRKER OG KAPELLER I NORGE

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME:	Stille	Høy-
	messe	messe
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 1. Biskopen og prestegården 425287. Sogneprestkontoret 414161	7.00 8.30 9.45 m. eng. pr.	11.00
St. Hallvard kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 680868	8.00 19.00	10.30
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggt. 15, tlf. 442324	8.15 9.30 m. fr. pr.	11.00
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 558121	—	8.30
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 380287	—	9.30
Lunden kapell, Trondheimsv. 309, tlf. 37 78 68	—	8.15
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 2209.	8.00	10.45
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15410.	8.00 9.00	10.30
Vår Frue kirke, Helleveien.	—	10.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 2019	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.30	10.45
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgaten 113, tlf. 23751	8.00	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 7, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgars kirke, Kirkegaten 3, tlf. 4225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 51650	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kapell, Halvdansgt. 5, tlf. 712378	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50793	7.45	10.30
STABEKK: Jesu Hjerter kapell, Nyveien 17, tlf. 537735	8.40	10.40
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25534	8.00	10.30
SYLLING: St. Hallwards kapell, tlf. 9028 (Drammen)	—	9.00
TØNSBERG: St. Olavs kapell, Sandefjordgt. 1, tlf. 12238	8.00	10.45
<b>TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:</b>		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegrd. tlf. 21214	8.30 19.00	11.00
St. Elisabeth Hospitals kapell, IIa, tlf. 20220	6.30	9.15
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kapell, Lars Guttormsensgt. 68, tlf. 2779	7.30	10.30
MOLDE: St. Sunniva kapell, Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	10.30
<b>DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:</b>		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94. Biskopen og prestegrd. tlf. 314.	8.15 6.20	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 63	—	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392	— 19.00	10.30
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30



# ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaktør: dr. theol. Ivar Hansteen Knudsen

Redaksjon, ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo

Kontortid: 9—16. Mandag og lørdag 9—13. - Tlf. 42 37 43

Boligtelefoner: Redaktøren 42 37 43. - Red.sekr. Kirsten Rydberg 60 86 37

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene): Kr. 18 pr. år - Kr. 9 pr. ½ år. Utlandet kr. 22.

Annonser: 8 dager før utg.-dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 159 86.

## DE HELLIGE STEDER I FARE

*Fra en korrespondent til «The Tablet».*

Det er ingen hemmelighet på noen av sidene av demarkasjonslinjen i Jerusalem at alt er godt forberedt fra et militært synspunkt. Den arabiske legions stor-kanoner ikke langt fra Jordanelven har vært årsak til megen engstelse blant befolkningen i det jødiske Jerusalem. Ikke fordi forsvaret ikke er i orden, tvert om, den israelske sivilforsvarsorganisasjon har vært tidlig ute og tatt forholdsregler. Men det fryktes at kanonene kan åpne ild helt plutselig og uten varsel, kanskje mens gatene er fulle av folk. Derfor er der fra israelsk side, både fra det jødiske Jerusalem og fra annet hold, gjort forberedelser slik at angrep kan bli gjengjeldt øyeblikkelig både mot den gamle bydel og de arabiske befestninger på Olivenberget.

Henimot slutten av den arabisk-israelske krig i 1948 ble det eldgamle jødiske kvarter i gamlebyen i Jerusalem med dets historiske synagoger ødelagt. Og enda var de våpen som de kjempende brukte dengang, amatørmessige sammenlignet med hva de har nå. Jeg husker jeg sto i tårnet til den anglikanske St. Georg-katedralen og så hvordan bygningene i det gamle jødiske kvarter ble langsomt ødelagt stykke for stykke, hovedsakelig gjennom kanonild. Da det ikke ble siktet særlig presist, og jødene hele tiden gjengjeldte skytingen, var det mange kristne og muhammedanske helligdommer som fikk store skader. I dag kan det voldes langt større skade på meget kortere tid.

Studiet av Dødehavsrullene i det arabiske Jerusalem er nå avbrutt, og rullene er gjemt i hvelv som antas å være bombesikre. En vil jo nødig risikere at disse av tiden så medtatte vitnesbyrd fra Kristi tid skulle komme i fare for å bli ødelagt. Men den nesten utrolige orientalske pruttingen mellom arkeologer i Jerusalem og beduinere, som fremdeles er i besiddelse av hittil utydede ruller, synes ikke å berøres av den aktuelle spenningstilstand, — noe som selvsagt ikke gjør atmosfæren noe lettere. Mange arabere synes at de resterende ruller burde forbli på arabiske hender. Imidlertid har arkeologene bare å holde seg til reglene for orientalsk handelspraksis, nemlig å forutbetale store summer, og så prøve å bibringe beduinerne hvordan de kan beskytte rullene mot forringelse og deling. Videre pågår en lærd tevling mellom disse arkeologer og deres kolleger på israelsk side, som er like inter-

essert i rullene. Noen av rullene er kjøpt av de sistnevnte gjennom mellommenn i De forente stater, og til enorme priser.

Utgravningene i *Kumran-hulene*, i nærheten av Det døde havs nord-vestlige bredde hvor de første ruller ble funnet, er naturligvis innstillet. Dette enestående før-kristne «kloster» med alle dets gripende minner fra Kristi tid, vil opplagt komme til å tiltrekke enda flere pilegrimer og turister enn de fleste andre tradisjonelle hellige steder, så overlesset og skjemt som disse er av all den såkalte «fromme» men heslige «pynt» som er blitt dynget på dem gjennom århundrene. I konkurransen med Israel om å tiltrekke turister og pilegrimer har Jordan hittil ikke hatt hell med seg. På grunn av den virkningsfulle israelske propagandamaskin, tror folk i Vesten stort sett at «Bibelens land» er Israel, tross det faktum at så meget er jordansk område.

Regjeringen i Jordan er imidlertid klar over Kumrans store verdi som turist og pilegrimsattraksjon, og er bekymret over den interesse Israel viser, ikke bare for rullene, men for selve stedet, som ligger bare noen kilometer fra demarkasjonslinjen. De arabiske patruljer på dette område har derfor fått ordre om å være på utkikk etter israelsk infiltrering, dvs. personer med eller uten uniform som kan tenkes å være arkeologer. De krigslignende tilstander som har rådet i distriktene heromkring siden Kumran ble oppdaget, og de vedvarende opptøyer blant arabiske flyktninger, har inntil nå holdt turister og pilegrimer borte enda stedet er av så stor interesse.

Innen de samme områder er det nylig også blitt gjort et annet arkeologisk funn av nesten like stor interesse, men som har lidt samme vanskelige. Det er de helt fantastiske jordvoller som dekker det gamle Jeriko, og hvor det ble foretatt utgravninger under ledelse av Kathleen M. Kenyon og andre britiske arkeologer helt til de måtte forlate landet på grunn av Suezkonflikten. Muligens er Jeriko en av de eldste menneskelige kolonier som noensinne er oppdaget, om ikke den eldste, — endog tidligere enn de første kolonier i Egypt og Mesopotamia.

Det sier seg selv at alle med største ærefrykt betrakter de eldgamle primitive murer som er bygget direkte på grunnklippen for noe slikt som syv tusen år siden, nesten 25 meter under restene av Det gamle testamentes Jeriko. Like ved dette enestående sted, som langt fra er utforsket enda, ser man mot vest «fristelsens berg» hvor ifølge tradisjonen Kristus, ble fristet med hele verden for sine føtter. Jeriko-utgravningene synes å angi at Det hellige land er noe helt for seg selv fra et historisk og kulturelt synspunkt, slik det er det fra et religiøst. Jordanregjeringen er selv også helt klar over verdien av disse utgravningene bare en times kjøretur fra Kumran. Men verden forøvrig er stort sett uvitende om dem.

Det er enda et forbausende forhold å merke seg når det gjelder disse hellige steder, nemlig den interesse som russisk ortodokse etter nesten førti års fravær viser dem. Her må man naturligvis ta i betraktning den omfattende kommunistiske innflytelse i Midt-Østen som ikke skyr noen forkledning. Men det synes også å være en del ekte religiøs interesse til stede. Så snart det ble ordnede



# Jomfruen og vi

Maimåneden er Mariamåneden, det vil si at katolske kristne på en særlig måte vier årets første virkelige vårmåned, når naturens krefter for alvor vekkes til et blomstrende liv av sollyset, til den benådede kvinne som skjenket et menneskelig liv til ham som kalte seg Livet og verdens Lys.

Vi anser Maria for å være et særlig benådet menneske. Men hva legger vi egentlig i dette ord «benådet»? Kristus selv har engang sagt: Uten meg kan dere intet gjøre. Uten Guds nåde er vi altså helt maktesløse. Imidlertid merker vi i det daglige liv svært lite av denne nåde og av vår totale avhengighet av den, synes vi. Hver dag kommer med sine store og sine små oppgaver: de krever en stadig innsats av våre sjelelige og fysiske krefter, så vi har inntrykk av at vi allikevel «må gjøre allting selv»

Dette inntrykk beror på en feilaktig oppfatning av Guds nåde. Den er nemlig slett ikke en slags hushjelp i vår religiøse husholdning. Den overtar slett ikke en del av det arbeidet som må gjøres, men gjennomstråler, foredler det arbeide som *vi selv gjør!*

---

forhold igjen mellom jøder og arabere etter krigen i 1948 gjorde patriarken i Moskva krav på de nærmest eierløse områder og bygninger i den jødiske del av Jerusalem som var kjent som det russiske kvartal, og som blant annet omfattet det vakre nonnekloster Ein Karem. Det ble opprettet en misjon i Jerusalem, og den har siden stadig vokset. Dens nåværende leder heter Pimen, en høyt kultivert mann som alltid vekker oppmerksomhet, ikke minst fordi han ligner slik på det tradisjonelle bilde av Kristus at folk stirrer på ham overalt hvor han ferdes.

Et større antall unge russiske nonner fra hele Sovjetunionen har overtatt og restaurert klostret i Ein Karem, og den gamle russiske katedral er reparert så overdådig at den ser ut som ny. Der er også et betydelig antall russiske munk og prestere som er ivrige etter å få kontakt med andre kristne, og da særlig med representanter for de øvrige ortodokse kirker. Gudstjenestene i katedralen er meget formfullendte og har vakt oppmerksomhet som eksempler på den nye reformerte russiske liturgi. Bare den russiske kirke i Getsemanehaven på arabisk side er fremdeles hviterussisk, og den har i alle fall hittil nektet å anerkjenne Moskvapatriarken.

Før revolusjonen var de russiske pilegrimer blant de mest iøynefallende i Jerusalem, og gamle folk husker enda hvor støvet og utmattet de virket etter å ha gått i dagevis, ofte flere uker. Alle pleiet å lytte henrykt til deres vakre sang når de i store skarer gikk ned til Jordanelven for å bli døpt.

Den russiske ortodokse misjon gjør ingen hemmelighet av det faktum at den er kommet for å gjenoppta tradisjonen fra før oktober-revolusjonen, — dengang da Moskvapatriarken og Russlands overhode var beskyttere for alle ortodokse kristne i Det hellige land.

Også det Gudbenådede menneske er pent nødt til å bruke sine rent naturlige og menneskelige evner: sin sunne fornuft, sin viljekraft, sine anlegg — alt dette må være i aksjon som hos hvilket som helst annet menneske. Men alle disse aksjoner blir løftet opp til et høyere nivå, de blir stadig mere orientert mot Gud. Nåden er således ingen særlig arbeidsfaktor ved siden av våre rent menneskelige arbeidsytelser, ikke noe ved siden av vårt liv: den *er* vårt liv, den er arbeidets *sjel*. Det er kanskje bra å huske dette, når det er tale om Maria. Både i tale, i skulptur og i malerkunsten ser man henne altfor ofte fremstillet — ikke som et *medmenneske*, men som et *overmenneske*, en fyrstinne som går på tærne midt i en dagligdags, prosaisk og fattiglig tilværelse.

Slik står Maria for manges bevissthet. Men evangeliene viser oss — heldigvis — et helt annet bilde. Det bildet korrigerer den nesten idylliske og eventyraktige oppfatning som har vært til så stor skade både for oss selv og minst like meget for våre annerledes troende mennesker. For en slik oppfatning måtte jo i virkeligheten fjerne henne fra oss: hun hørte ikke mere hjemme i *vår* verden. Den slekt som skulle «prise henne salig», ble på denne måten ikke hennes egen. Reformasjonen ville ikke vedkjenne seg en *slik* Maria

En slik oppfatning gjør henne også urett, for den forminsker faktisk hennes egen innsats. Men det at Maria er «full av nåde», betyr på ingen måte at det ikke levnes plass til hennes personlighet! Denne nådens fylde var en realitet som lå skjult i hennes daglige liv. Den ble ikke synlig, selv om vi undertiden har en tilbøyelighet til å gjøre den så synlig som mulig — som om Marias tidsfeller med en gang kunne ha sett denne nåde stråle fra hennes ansikt!

Denne nåde var *skjult* — ikke bare for hennes omgivelse, men like sikkert også for henne selv til å begynne med. Hun har så visst ikke med én gang forstått hvilke store ting Herren hadde gjort med henne. Hun hadde å gjennomgå en normal menneskelig utviklingsprosess som hvilket som helst annet menneskebarn. Hennes liv ble ikke levet i et overjordisk lys, men i troens skjul.

Nettopp denne tanke kan virke oppmuntrende på oss andre: Maria blir mere et alminnelig menneske som vi, og da er det godt å vite at Gud i så ufattelig grad ville høye seg ned til alminnelige mennesker. Det er også oppmuntrende å tenke på at Guds nåde, selv om den blir gitt med en slik intensitet som til Maria, allikevel ikke pleier å vise seg i ytre glans eller i merkelige fenomener, men at den virker i det skjulte, skjult for våre medmennesker, og ofte også skjult for oss selv. La oss huske på det neste gang vi blir fristet til motløshet, fordi vi synes at vi må gjøre allting selv, mens vi glemmer at vi ikke kan se at «Herren har gjort store ting med oss»!

X.



# Abortus provocatus i søkelyset

## II

Av overlege Karl Søndergaard, Næstved

### ABORTSPØRSMÅLETS PRAKTISKE PROBLEMATIKK

Vil man nå, etter foregående fremstilling av den katolske bedømmelse av fosterets livsrett, spørre om fosteret noen steds nyter en så absolutt rett til å leve, så kan man svare at det er tilfelle på de katolske hospitaler. Den katolske hospitalsforening i USA og Canada omfattet i året 1947 160 000 sengeplasser. Til sammenligning kan nevnes at det i samme år var 24—25 000 sengeplasser på alminnelige sykehus i Danmark. I Spania er enhver svangerskaps-avbrytelse straffbar. Det spanske gynækologiske selskap har satt seg imot terapeutisk abort, da fosterets naturlige rett derved ville krenkes.

Her skal nevnes at man ved abort forstår avbrytelse av svangerskapet *før fosteret er levedyktig*, altså før 28de svangerskapsuke. En viss prosentdel av svangerskapene blir avbrutt som følge av sykkelige, delvis ukjente, omstendigheter og som følge av ytre overlast. Andre svangerskaper avbrytes som følge av umoralske inngrep — de såkalte kriminelle aborter. Disse er formentlig så gamle som selve kultursamfunnene. Kirkemøtene i Elvira år 300 og i Ancira år 314 fastsatte kirkestraffer for kriminelle aborter. En særlig gruppe av aborter utgjøres av de terapeutiske — aborter fremkalt av leger av hensyn til sykdomstilstander hos den gravide. Det vil være klart at slike aborter må regnes til de kriminelle, for så vidt som man godkjenner fosterets absolutte livsrett.

Imidlertid er leger undertiden stillet overfor meget opprivende vanskeligheter som følge av interessekonflikter mellom fosteret og den gravide mor. Det kan være tale om umiddelbar livsrisiko for moren som følge av svangerskap. Man skal ha stått overfor det konkrete tilfelle for riktig å forstå situasjonen der legen skal treffe sin bestemmelse. Overordentlig mange leger vil hevde at det gis interessekonflikter der de må ofre barnets liv for morens. Det er i disse tilfelle en kan tale om en særlig gruppe av terapeutiske aborter. Hvor vanskelig spørsmålet er fremgår av at et lite mindre tall av katolske moralteologer i en kort periode søkte å finne en moralsk riktig løsning for tillateligheten av å ofre barnets liv i slike ytterliggående tilfelle. Man reiste spørsmålet om fosteret ikke kunne anses for en i materiell henseende urettferdig angriper analogt med en sinnssyk som angriper en uskyldig. I så fall ville nødvergeretten tre i kraft. Men fosteret gjør faktisk intet attentat på moren. Det befinner seg i livmoren som følge av befruktningen, og oppstår det fare for morens liv, skyldes det tilfældige forhold som svangerskapets utvikling medfører. Man trakk frem Karneades's brett til sammenligning (K., gresk filosof 214—129 f. Kr.), Det dreiet seg om to skipbrudne som begge ville klamre seg til en planke som bare kan bære den

ene av dem. Den ene kan overlate planken til den annen og således ofre sitt eget liv. Kunne man ikke på samme måte anta at fosteret ville være villig til å oppgi sin rett til å være i livmoren for å bevare morens liv? Sammenligningen halter imidlertid, idet den skipbrudne som overlater planken til den annen, ikke dreper seg selv, men bare benytter seg av et redningsmiddel. Derimot kan fosteret bare forlate livmoren ved et direkte drap. Moralteologenes enstemmige mening er siden blitt at det aldri kan være tillatt å foreta et direkte drap av en uskyldig.

Derimot er den indirekte abort ikke moralsk forkastelig. Med indirekte abort forstår man at fosteret dør som følge av et inngrep rettet mot et organ eller en funksjon hos moren og nødvendiggjort av en alvorlig sykdom som ikke tåler noen utsettelse. Vedkommende inngrep må ikke tilsikte fosterets død. Som eksempel på indirekte abort kan nevnes behandlingen av kreft i en svanger livmor, enten behandlingen nå er kirurgisk med fjerning av livmoren eller radiologisk med bestråling.

Hvor hyppig foreligger nå en så stor umiddelbar livsfare under graviditet at samvittighetsfulle leger, som ikke føler seg bundet av naturretten eller kato-lisismens prinsipielle forbud mot drap av en uskyldig, mener å måtte foreta et terapeutisk abortinngrep som følge av umiddelbar livsfare for moren? Det er vanskelig å gi noe sikkert svar på dette. Antallet av sikkert vitenskapelig begrunnede indikasjoner som følge av livsfare, er sterkt synkende takket være fremskritt i sykdomsbehandlingen. Dessuten vil legenes bedømmelser være forskjellige, betinget av deres individuelle skjønn. Fra USA foreligger en oversikt over forholdene på The Margaret Hague Maternity Hospital, laget av legene Cosgrove og Carter. De har 4 terapeutiske aborter på 67 000 fødsler. Og det stemmer nok at slike meget strenge indikasjoner for abort er meget sjeldne. Tar man medisinsk indikasjon i videre forstand — der det ikke er umiddelbar livsfare, men en viss risiko både for livet og for nedsatt mulighet til helbredelse — kommer man til tall som 1 abort for hver 200 fødsler i USA og 7 for hver 1 000 i Danmark.

For fenti år siden var forholdet stort sett det at fosteret nød legeetisk og strafferettslig beskyttelse. Mange leger så likevel bort fra både legeetikken og strafferettens krav, idet de i vanskelige sykdomstilfelle hos gravide mente å måtte ofre fosterets liv for å bevare morens. Problemet var imidlertid isolert til kretsene av leger og jurister og kvantitativt ikke så betydelig.

Jeg skal nå gå over til en omtale av abortsakens moderne utvikling.

### ABORTFRIGIVNINGEN I SOVJETRUSSLAND 1920

Det er meget lærerikt å kaste et blikk på utviklingen i det kommunistiske Russland. Tanken om en eviggyldig moralsk naturlov på det seksuelle område ligger selvfølgelig kommunismen fjern. Den form som seksuallivet ikles, blir anskuet og planlagt som en funksjon av samfunnsforholdene. I Russland ser vi da et forsøk på å omforme seksuallivet marxistisk.

Jeg sier med vilje et forsøk. En ting er nemlig å utforme teorier, en annen å sette dem på deres praktiske prøve i det aktuelle liv. Teoretisk sett har det



vært brytninger i kommunismen mellom et friere seksualsyn ut fra prinsippet om den frie kjærlighet og et strengere, mer tradisjonelt syn. Den frie kjærlighet, som så på tilfredsstillingen av seksualdriften som en privatsak helt i likhet med tilfredsstillingen av enhver annen naturlig tilbøyelighet, ble forkastet av Lenin. Lenin mente at folket ville oppfatte fri kjærlighet som frihet fra alvor i kjærlighet, frihet fra barnefødsler og frihet til boleri. Dette er imidlertid etter Lenins mening ikke proletariske, men borgerlige krav. For Lenin så det «nye seksualliv» hos den russiske ungdom som et rent borgerlig fenomen, simpelthen som en utvidelse av de borgerlige bordeller. Den berømte teori om at tilfredsstillingen av seksualdriften i det kommunistiske samfunn ville være like enkel og liketil som å drikke et glass vann, forkastet han. Denne teori hadde gjort ungdommene gale, helt gale, og var blitt skjebnesvanger for mange unge piker og gutter. Lenin anså teorien for helt umarxistisk. For i seksuallivet gjelder det ikke bare å regne med naturen, men også de kulturelle aspekter. Hvilket normalt menneske vil forøvrig ligge i rennestenen og drikke av en pøl eller av et glass fett av manges lepper? Å drikke vann er en individuell sak, men i kjærlighet er to engasjert, og en tredje, et nytt liv, står frem. Det er det som gir kjærligheten dens sosiale interesse og dermed en plikt overfor samfunnet. Om ett var begge parter enige: at kvinnens frigjøring bare kunne gjennomføres i et kommunistisk samfunn. Bare dette kunne føre kvinnen inn i erhvervslivet uten at hennes oppgaver som mor led ved det. Den kommunistiske stat ville ta morsbyrdene fra kvinnen og legge den på staten, som skulle opprette store fabrikk lignende kjøkkener, spisehaller og vaskerier, der alle kunne bli betjent, mens barna ble passet i vuggestuer og barnehaver og opplært i statens skoler.

Det er to avsnitt i Sovjetunionens abortlovgivning. Det første ble innledet i 1920, det annet i 1936. Synspunkter og praksis i tiden 1920—36 ligner på mange måter den abortpraksis som har vært rådende i Danmark siden 1939. Dekretet av 18. nov. 1920 om legalisering av abort lyder slik:

«I det siste ti-år er antallet av kvinner som tyr til kunstig svangerskapsavbrytelse steget både i Vesten og i dette land. Lovgivningen i alle land bekjemper ondet ved å straffe kvinnen som bestemmer seg for abort, og legen som utfører inngrepet. Uten å føre til gunstige resultater har denne bekjempelsesmetode (repressjonsmetoden) av aborter drevet operasjonen under jorden og gjort kvinnen til offer for vinnesyke og ofte uvitende kvaksalvere. Følgen er at henimot 50 % av kvinnene blir infisert under operasjonen og 5 % av dem dør.

Arbeider- og bonderegjeringen er klar over dette alvorlige samfunnsondet. Den bekjemper det ved propaganda mot aborter blant arbeiderkvinner. Ved å arbeide for sosialisme og ved å innføre utstrakt beskyttelse av mor og barn, er den sikker på gradvis å få ondet ut av verden. Men da følgene av tidligere praktisert moral og nåtidens økonomiske forhold tvinger mange kvinner til angjeldende operasjon, har Folkekommissariatet for helsevesen — som beflitter seg på å verne om sunnheten hos kvinnene, men erkjenner at repressjonsmetoden på dette område er ineffektiv — bestemt 1) fritt å tillate slike operasjoner, gratis utført på Sovjethospitaler der betingelsene

«Fosteret har allerede den samme udødelige sjel som det skal bevare hele livet igjennom, og det har derfor krav på rettslig beskyttelse helt fra den første stund av. Derfor er det mord å avbryte svangerskapet, men ikke alene det: det er samtidig selvmord på hele samfunnslegemet. For samfunnet vil drepe seg selv den dag loven vil tillate at svangerskapet avbrytes og man kanskje innretter hele operasjonssaler til dette bruk.»

Biskop dr. Jac. Mangers  
i «Komme ditt rike».

er til stede for at de skadelige følger ved operasjonene blir minst mulige; 2) å utstede absolutt forbud mot at operasjonen utføres av andre enn leger».

Selv om abortene nå var legalisert, førte Folkekommissariatet en energisk kamp mot utbredelsen av abort. Dette var jo også forutsett i dekretet, som gikk ut fra at de kommunistiske samfunn nok skulle få abortuvesenet ryddet ut. Kampen mot abortene ble ført på tre fronter, nemlig ved propaganda for fødselskontroll, opprettelse av institusjoner til vern av mor og barn, med mulighet til å motvirke abortønsket, samt ved opplysningsvirksomhet om farene ved abortoperasjoner.

Hvordan utviklet forholdene seg så under den frie abortpraksis? I Moskva ble følgende antall aborter pr. 100 fødsler registrert: 6.4 i 1911 (en må anta at dette tall sammenfatter de spontane aborter, de kriminelle aborter som kom til legebehandling etter inngrepet, og de terapeutiske aborter), 19.6 i 1923, 55.7 i 1926, 271 i 1934 og 221 i 1935. Under den gamle repressjonslovgivning var det altså 1 abort pr. 15 fødsler, mens tallet under fri adgang til abortus provocatus, til tross for gjennomføringen av visse begrensninger, steg til 2—3 aborter for hver fødsel i Moskva. Til sammenligning kan anføres at det i hovedstadsområdet i Danmark i 1949—50 var 1 abort pr. 2.5 fødsler, når vi tar med alle hospitalsbehandlede aborter, både de spontane, de kriminelle og de legale. Tallet på aborter var altså i Moskva i de siste år av den frie abortpraksis over 6 ganger så stort som i Stor-København under den danske abortlovgivning.

#### SKADELIGE FØLGER AV ABORTUS PROVOCATUS

I 1927 møttes de ukrainske fødselsleger og gynækologer til kongress i Kiev for å drøfte erfaringene vedrørende abortus provocatus på sosial indikasjon. Denne kongressen er blitt berømt gjennom sin påvisning av de sunnhetsfarlige følger ved abortus provocatus. Det blir for vidtløftig her å gå nærmere inn på skadevirkningene. Dels har vi de primære, hvoriblant operasjonsdøden er den verste, om enn den sjeldneste. Vi har de sekundære skadevirkninger, som utvikler seg snikende uten at det synes å ha vært noe i veien da aborten ble foretatt. Blant disse sekundære følger kan nevnes sterilitet, svangerskap utenfor livmoren og placenta prævia, dvs. det forhold at morkaken ved senere fødsler setter seg abnormt i livmoren så den er i veien ved fødselen og gir anledning til blødning. Vi har videre de hormonale og psykiske skadevirkninger. Men det får være nok å sitere følgende fra kongressens resolusjon: «Etter grundig undersøkelse, hvorved de mangfoldige skader som forårsakes på kvinner ved abortoperasjoner er



blitt åpenbar erklærer kongressen at det er meget viktig å advare befolkningen mot dens skadelige følger og mot lettsindig beslutning om abort.»

Rimeligvis er skadevirkningene etter abortus provocatus blitt mindre siden 1927. Alene fremkomsten av antibiotica må redusere antallet av betennelsestilstander i kjønnsorganene og dermed muligens også den senere risiko for sterilitet og andre følgetilstander. Men kongressens advarsel mot lettsindig omgang med abortus provocatus alene ut fra et helsesynspunkt, står stadig ved makt. Her skal nevnes noen eksempler.

I rettslegerådets siste årsberetning (1953) finnes følgende sak vedrørende sterilisasjon: «Søkeren, som er 38 år, har født 10 ganger, hvorav 4 ganger tvillinger. 13 barn lever. Hun er nå atter gravid og det påtenkes foretatt abortus provocatus. Søkeren lever under elendige sosiale, økonomiske og boligmessige forhold, er forslitt og anemisk og makter neppe den økede arbeidsbyrde som blir lagt på henne. Antikonsepsjon anses for ugjennomførbar.

Ifølge det opplyste må rådet mene at ytterligere barnefødsler vil medføre risiko for at søkerens helse og dermed opprettholdelsen av hjemmet kompromitteres, og skal derfor, så vel av medisinske som av samfunnsmessige hensyn anbefale at det blir meddelt henne tillatelse til å la seg sterilisere.»

Justisministeriet ga så sterilisasjonstillatelse, og hun ble en morgen operert idet fosteret ble fjernet ved keisersnitt, samtidig som et stykke av begge egglederne ble tatt bort. Hun døde samme aften av en operasjonskomplisasjon som man ikke hadde kunnet forutse, som det så malende står anført.

Denne sykehistorien omhandler et for den danske abortlovgivning typisk aborttilfelle. Det dreier seg om en kombinert medisinsk-sosial indikasjon, da ren sosial indikasjon ikke er lovlig. Her er bare tale om blodmangel hva sykdom angår, og denne må trolig nok kunne vært behandlet. Det er et av disse tilfelle hvor sosial indikasjon maskeres som medisinsk og som mange leger kaller en uærlig indikasjon i forhold til lovgivningen. Rettslegerådet hadde imidlertid bare til oppgave å uttale seg om den sterilisasjon man ønsket å knytte til abortoperasjonen.

Et annet tilfelle: Under tyskernes okkupasjon i Danmark ble en gravid engelsk kvinne overtalt til abortoperasjon da en fryktet for at hun skulle komme i tysk konsentrasjonsleir, og så ville det jo ikke være særlig heldig om hun var gravid eller nettopp haddø født. Hvordan man for øvrig stilte medisinsk indikasjon, vet jeg ikke, dette er hennes egen beretning. Hun fikk imidlertid en forrykende underlivsbetennelse etter operasjonen, og da hun ble innlagt ved min avdeling, hadde hun i halvannet år vært helt ute av stand til å arbeide og pasient på forskjellige sykehus i Danmark og England. Livmor, eggledere og eggstokker var fjernet, og videre var tilstøtt en kronisk underlivsinfeksjon. Til slutt var hun blitt nevrotisk, og det ble min oppgave å få henne frisk igjen. Dette er et eksempel på betennelsesrisikoen ved abortoperasjoner.

#### ALVORLIGE SJELELIGE FØLGER

Jeg er imidlertid tilbøyelig til å tro at de verste følger ikke er av legemlig, men av sjelelig art. Her skal beskrives et par tilfelle:

En 26-årig kvinne fikk avbrutt sitt fjerde svangerskap på sykehus, angivelig fordi hennes lege mente at hun ikke hadde krefter til å bære frem et barn til. Hun hadde aldri følt seg riktig frisk og hadde hatt svak rygg. Hun hadde en lett rygglidelse, dorsal kyphose. Halvannet år etter at aborten var foretatt, ble hun innlagt hos meg. Min diagnose var en nevrose fra barndommen, og hennes hovedklage var lendesmerter. Både hun og hennes mann opplyste samstemmende at det var gått ned ad bakke med helbreden etter abortoperasjonen. Det var fra det tidspunkt hun hadde fått lendesmertene, og hun sa selv at hun hadde engstet seg for at disse smertene stammet fra det lille fosteret som var blitt fjernet. Hun hadde vært så redd for å bli innlagt igjen, da hun trodde at hun på ny skulle på operasjonsbordet. Året etter innleggelsen ble hun igjen gravid, og det ble tatt bestemmelse om ny abortus provocatus, skjønt psykiateren som avga erklæring hadde lånt vår journal, hvor det jeg nettopp har fortalt sto beskrevet. Denne abort ble imidlertid ikke foretatt, fordi hun på operasjonsstuen ba overlegen om å få slippe operasjonen. Hun var heldigere enn en annen pasient jeg hadde hatt, som var flyktet inn på et sykehus for å finne forståelse for fortsettelsen av svangerskapet, idet både hennes mann og hennes lege ville ha foretatt abortus provocatus mot hennes ønske. Først på operasjonsstuen fant hun leilighet til å bringe sin sak frem, men overlegen sa at nå var det bestemt og nå skulle det da også gjøres.

En ung dame, nevrotisk fra barndommen av, var på nevrotisk grunnlag blitt gift med en mann som hun hurtig ga opp å leve sammen med. Under et selskap hvor det ble nytt alkohol, gjorde en ung mann energisk kur til henne, og det endte med at hun ble gravid. Da ektemannen ikke kunne være far til barnet, forlangte han abortus provocatus. Hun selv ville gjerne ha barnet og lengtet etter å få et barn, men da graviditeten var inntrådt under de nevnte omstendigheter, mente hun å måtte rette seg etter mannen, og inngrepet ble foretatt. Hun turde imidlertid etter dette så å si ikke ferdes på gaten, og inngrepet ble utgangspunktet for tiltagende vrangforestillinger som hang sammen med abortinngrepet. Det gikk ut på at forholdet hadde sivet ut, noe hun kunne slutte seg til av visse bemerkninger som falt bl. a. om alkohol og aborter. Hun mistydet annonser i avisen og andre henne uvedkommende foreteelser. I dette tilfelle har legen så å si vært skarpretter for fosteret, for liksom å gjøre et seksuelt feiltrinn ugjort.

Jeg kan som eksempel på det samme nevne at en enke, som etter mannens død måtte drive en stor forretning videre og hadde vanskeligheter med dette, ble støttet og trøstet av en av mannens venner på en så intim måte at hun ble gravid og deretter forlangte abortus provocatus. Dersom legen ikke ville hjelpe henne, ville hun gå inn på Københavns gater og be tilfeldige mennesker henvise henne til en kvaksalver. Dette er et eksempel på de meget vanskelige aborttilfelle til behandling, hvor kvinnen har tatt sin definitive bestemmelse og hvor legen ofte bøyer seg for truslene og foretar det inngrep som kvinnen ville kreve av en kvaksalver.

Jeg tror nok at de siste omtalte eksempler på abort viser noe sentralt i abortspørsmålet, nemlig den psykologiske bakgrunn for abortønskene. På kongressen



# BLIKK på TIDEN



«VÅRT LAND» om fosterdrapet.

■ Klokt og vel avveiet skriver «Vårt Land»s redaktør Bjarne Høye (lederen 7. mai) om ett av de stående argumenter i den stadig pågående debatten om fosterdrapet: henvisningen til Sverige og erfaringene der. Han peker på at bare en tendens og ensidig utnyttelse av dette erfaringsmaterialet kan gjøre det til et argument for utvidet adgang til legalt fosterdrap, i virkeligheten er det mangetydig, og rummer også en rekke mørke sider, både medisinsk, sosialt, psykologisk og moralsk. Også i Sverige, og det på en rekke autoritative hold, gjør der seg alvorlige betenkeligheter gjeldende. I første omgang førte en riksdagsaksjon for å få revidert den radikale svenske abort-lovgivningen ikke frem. Men debatten gjorde sin nytte:

«Den understreket nok en gang hvorledes loven i dens nåværende form ikke gir det ufødte barn det forsvar som det har rett til, og at den derfor er belastning på samvittighetene i brede lag av folket.

Det ble pekt på at man ved siden av de kriminelle aborter hadde fått en mengde legale innen en ny gruppe av kvinner. Loven hadde skapt et abortklientel, som tidligere aldri ville ha drømt om fosterfordrivelse. Med kraft og stor virkning ble det hevdet at samfunnet ikke kunne løse ytre sosiale vanskeligheter ad abortveien, uten å degradere de ufødte barns livsverdi. Sosiale problemer måtte løses *sosialt*, slik som det også

i Kiev var noen av innledderne inne på det forhold at sakens kjerne ikke finnes i den sosiale indikasjon, men simpelthen i en viljesak, i øyeblikkets psykologi. Og på dette område hersker en slags psykose som har bredt seg som en epidemi. Professor Tikanadse uttalte at en ikke ringe innflytelse måtte tilskrives de nye livsseder, svekkelsen av religionen, den moralske frigjorthet, forføring og økning av kjønnsforbindelser utenfor ekteskapet. «Å, hva rolle spiller da det om hun blir gravid? Så får hun bare foreta en abort, sier den ugifte mannlige ungdom med et smil på leppen. Skjebnen til den forførte unge piken vies ikke noen tanke. Hun skynder seg og blir befridd for byrden. For som ugift har hun jo rett til det. Kvinnens psykologi er forandret. Aborten er blitt en livsvane, en mote.»

De østerrikske psykoterapeuter Caruso og Daim ser i nevrosene en nervøs forstyrrelse, som skyldes at mennesket ikke anerkjenner rangforordningen i livets forskjellige objektive verdier. De bøyer seg ikke for naturordenen, og dette hevner seg på dem selv. Dette synspunkt passer på abortnevrosene. Kvinnen lar seg forlede av en øyeblikkets stemning til å se bort fra kvinnens naturlige morsoppgave. Men denne er så dypt forankret i den kvinnelige naturs drivkrefter, at inngrep mot den lett får ubehagelige følger av nervøs art. Legen må også på det psykiske område anerkjenne den gamle sentens: Den som ikke adlyder naturen, behersker ikke naturen. Abortinngrepet er typen på inngrep som ikke adlyder naturen.

(Avsluttes i neste nr.)

så sterkt er fremhevet her i landet i forslaget til abortlov fra Norges Kirkelige Landslag.

Aksjonen største betydning blir kanskje den klarhet den skapte om den praktisk talt samlede svenske legestands stilling. Den står samlet bak kravet om en revisjon av abortloven på vakt om sin frihet og bestemmelsesrett. Mens professor *Wetterdal* ved Sabbatsbergs sykehus for noen år siden ble utsatt for noen ytterst skarpe angrep med krav fra enkelte hold om avskjed, fordi han i enkelte tilfeller hadde nektet å foreta abortoperasjon på kvinner som var innvilget lovlig abort, er det nå blitt klart at ingen lege kan tvinges til å foreta slike operasjoner mot sin samvittighet eller beste medisinske overbevisning.»

Det er momenter som i høy grad fortjener å bli nøye overveiet også herhjemme under den debatt som i øyeblikket splitter opinionen.

Omstridt Nasjonalmonument.

■ Vi har altfor mange venner blant billedhuggerne til å blande oss inn med vår uforgripelige mening i den tildels hissig diskusjon omkring *Gunnar Janson's* seirende utkast i konkurransen om nasjonalmonumentet over krigens falne. Forøvrig har vi i den forbindelse ledd så hjertelig over en kristelig bladkollega på ytterste pietistiske fløy, som redaksjonelt erklærte at all denne nakenhet «ihvertfall ikke kan kalles *realistisk* kunst på våre kolde breddegrader», at vi vokter oss vel for å komme i lignende postyr. Snarere kunne vi tenke oss — med all aktelse for *Gunnar Janson* — å reflektere litt over at den slags monumenter tydeligvis ikke lenger hos oss i Norge kan tenkes utført ganske enkelt i *korsets* ennsi *krusifiksets* form.

G. K. *Chesterton* har et stillferdig ironisk avsnitt i sin «Autobiography» om en tilsvarende diskusjon som den vi ser utfolde seg hos oss: Hva skal et nasjonalmonument over de døde egentlig uttrykke? Hos ham blir den et symbol på vår tids splittelse, på hvor nærsynte mennesker blir når de vender seg fra de høye hvelv i kristendommens universalisme til ett eller annet lavloftet religionssurrogat:

«Nå var det jo korset som var det kritiske punkt, men bare få av dem som var imot det ville innrømme at det var fordi det var et kors, de kom bare med utflukter. En dame ønsket en statue av en soldat — jeg gjøs ved tanken på hvordan den statuen ville komme til å se ut. En annen dame, som hadde en nevø i marinen, utbrøt indignert: «Men sjøfolkene våre da?» Den første damen tilbød seg nå å stille en sjømann opp ved siden av soldaten, hvoretter en tredje dame med en bror i luftvåpenet kom med sitt forlangende, og den første dame godtok med en storstilet gestus enhver tenkelig tilføyelse — den fremragende skulptur ville snart være knust under tanks og fly. Dette skulle jo synes en smule betenkelig, men var tydeligvis ikke så betenkelig som å sette opp et veikors. Den lokale lege, en ypperlig fagmann, men skeptiker på gymnasiastadiet, innskjøt ivrig: «Hvis de reiser et sånt monument håper jeg da at der blir satt opp en lykt på det, så vi unngår at det blir påkjørt nattetider!»

Folk flest, beretter *Chesterton*, kunne enten like korset fordi det var et kristen symbol, og så sa de det, eller slett ikke like det fordi det var «katolsk», og så sa de det. Men debatten blir forkludret av alle dem som ikke snakker om saken, men om alt annet, som ikke ville snakke *mot* korset, men *for* «et kommunalt vannverk, et offentlig springvann eller en kommunal buss.» Flertallet gikk tilslutt inn for et klubbhus, særlig for gamle soldater som kunne få forfriskninger der (og nå meldte avholdssaken seg), eller hvor de kunne drive sport (og så kom angrepene på sportsidiotien), eller hvor de kunne hygge seg med sine damer (og så kom hele problemet om kvinnens likestilling på tapetet). Vi gjenkjenner debattmønstret!

Så blir korset reist av dem som ønsker det. Og *Chesterton* kan avrunde sin lignelse fra provinsstaden *Beaconsfield*:



«Der kom et alvorlig etterspill. De antiklerikale fikk sjokk da de oppdaget at korsset var et krusifiks. Det var en påkjenning som mange ellers elskverdige protestanter ikke kunne greie. Hvilket jo er paradoksalt: De evangeliske, som alltid taler om «den levende Kristus» kan forsåvidt kanskje ha vanskelig for å forsones seg med daglig å skulle betrakte den døde Kristus, men en skulle da tro at de ville foretrekke den døde Kristus fremfor et dødt kors. Er det ikke en tilgivligere form for billeddyrkelse å bøye seg for bildet av den menneskeverdne Gud enn for tre og sten i form av to linjer som skjærer hverandre? At de godtok bildet av henrettelses-redskapet, men ikke likte bildet av offeret, var noe som førte mine tanker videre...»

Kirkeskib i høy sjø.



■ Ingen vil visst mistenke dr. Albert Schweitzer for å søke annet enn enheten menneskene imellem. Ikke desto mindre er han i disse dager uforvarende blitt noe av et motsigelsens tegn i den kristelige debatt her hjemme. To av statskirkens biskoper har uttalt at den store elsassiske legemisjonæren og humanisten er kristen, til tross for at hans filosofi og teologi ikke kan kalles kristen. Hvordan det nå faktisk måtte forholde seg med Schweitzer's tro, så må den nevnte formulering lett komme til å arte seg som

en påfallende underkjennelse av kristendommens lære- og sannhetskarakter, til biskopsord å være. Reaksjonene er da heller ikke uteblitt, og bidrar på en svært uheldig måte til å utvide ytterligere den gamle kløften mellom legmannsortodoksiet og embetsmannsliberalismen i norsk kristenliv.

Fra et katolsk utsiktspunkt må situasjonen fortone seg som høyst eiendommelig. Det troende legfolks krav på en fast lærenorm og en klar front mot den utflytende og statsbegunstigede almenreligiøsitetens fremstøt i kirken, synes oss å utgå fra et utvilsomt kristent instinkt. Selvom det for oss må fortone seg som en tragisk sviktende og usikker bastion man faller tilbake på. For hvor er egentlig den faste normen i det åpenbart subjektive fortolkningsfeltet mellom Skriften og bekjennelsen?

På den annen side må professor Hallesby's parole på Nærømetet nylig, om konsekvent å boycotte kristne aksjoner som støtter seg til bispe-embetet, åpenbare en indre spenning i det norske lutherske kirkebegrepet som ekklesiologisk sett synes å gjøre det bristeferdig, på tross av allehånde beroligende og utglattende forsikringer («Vår Kirke» redaksjonelt 4. mai, «Morgenposten»s leder 7. mai). Når rett-troenhet prinsipielt søkes sikret, ikke bare *utenfor*, men til dels *mot* bispe-embetet, er det klart og utvetydig et annet kirkebegrep enn det klassisk kristne vi befinner oss overfor. «Søk Kristus der hvor biskopen står», sa kirkefedrene. Bare tiden og begivenhetene vil kunne vise hva det innebærer, at de mest dynamiske kreftene i norsk protestantisme synes å ville styre kirkeskibet etter helt andre landmerker.

Fr. Candidus.

#### OBS!

I mai og juni måned er ekspedisjonstiden i ST. OLAV OG KATOLSK BOK- OG BLADSENTRAL fra kl. 9 til 15.

Lørdagene stengt.

## RADIO

### spørsmål og svar

Ved pastor Edvard Vogt.

Pastor Edvard Vogt besvarer tilsendte spørsmål i forbindelse med religion og moral i en norsk sending over Vatikanets Radio den fjerde onsdag i hver måned. Sendningene finner sted kl. 16.45 over bølglengdene 19.84, 25.67, 31.10 og 41.20 meter. Neste sending er 22. mai. Adressen er: Vatikanets Radio, Vatikanet.

### PAVEN SOM KRISTI STATHOLDER

• En dansk lytter har sendt oss det følgende korte men innholdsrike spørsmål: **HVORLEDES BEGRUNDER KIRKEN, AT PAVEN ER GUDS STATHOLDER OG KRISTI STEDFORTREDER PAA JORDEN?**

Når vi katolikker erkjenner at Kristus har stedfortredere i sitt hyrdeembete, betyr det selvsagt ikke at disse nyter godt av Kristi guddommelige allmakt og allvitnet, — heller ikke at de har hans fullkomne menneskelige kvaliteter. Det dreier seg i all enkelthet om en erkjennelse av at Kristus stiftet et samfunn av mennesker, Kirken, med seg selv som grunnvold og som leder, og at han har valgt å utøve disse sine sosiale funksjoner ved hjelp av mennesker, ved hjelp av ledere som «alle dager inntil verdens ende» skal lære alle folkeslag «alt det jeg har befalt dere» og gi dem del i de Sakramenter han innstiftet som disse «synlige» lederes synlige virkemidler. Om disse mennesker, apostlene og deres lovlige, sakramentalt innviende etterfølgere har Kristus selv sagt at «de som hører dere, hører meg» og «Jeg sender dere, slik min Far har sendt meg».

En vesentlig del av Jesu offentlige liv var viet oppbyggingen av et slikt synlig, hierarkisk samfunn. Utvelgelsen og utdannelsen av «de tolv» og av «de 72» var ikke bare tilfeldige episoder, noe Jesus fordrev tiden med før han kom på den tanke å nøye seg med å utgi en bok og å overlate til boktrykkerkunsten å forsyne hvert menneske med et eksemplar av denne. Nei, når en Bok siden ble samlet, da skjedde det ved Kirkens ledere og som et ledd i Kirkens organisatoriske arbeid, slik f. eks. Apostlenes Gjerninger og apostelbrevene skildrer dette. Her er intet vagt åndelig 'demokrati'. Legg således merke til hvordan Paulus overalt skapte hierarkiske strukturer og hvordan han hevdet sin egen apostelverdighet som Kristi sendebud og stedfortreder overfor enhver antydning til 'profetisk' anarki og insubordinasjon.

Kan det da tenkes at Kristus innstiftet en særlig samfunnsmessig ordning for det første århundredes kristne, mens han aktet å overlate de følgende århundredes kristne til sine egne individuelle inspirasjoner? Svaret kan bare være nei. Kristus gjorde ikke det minste skille mellom generasjonene. Vi er alle under den samme nye Lov inntil Kristus selv kommer tilbake, — «inntil verdens ende» (Matt. 28, 20).

Vår danske venn tenker seg kanskje heller at Kristus stanset på halvveien i den forstand at han grunnla et apostelembete, men at han så, i betraktning av menneskenaturens skrøpelighet, lot en gruppe stedfortredere være innbyrdes likestillet, uten å utpeke en særlig statholder blant dem. Denne hypotese savner imidlertid bibelsk grunnlag. Hva den menneskelige skrøpelighet angår, kan denne brukes som innvending mot enhver tenkelig religiøs ordning som bortser fra den Hellige Ånds virke. For



dem som tror på den Hellige Ånd, kan to kirkeordninger tenkes: monarki eller demokrati. Den siste ordning hvoretter hver eneste kristen eller iallfall hver biskop spontant bringes av Ånden til å bekjenne den samme, fulle Sannhet, ville være adskillig mer mirakuløs enn den monarkiske ordning, hvoretter en særlig sakramentalt innviet overhyrde inspireres når han handler innenfor den samfunnsmessige ramme som Kristus selv innstiftet. Om ikke Bibelens klare tale skulle være nok, gir historien oss utvetydige bevis for at det er den kirkeordning som bygger på en overhyrdes autoritet som er valgt. Vi har utallige eksempler på at enkelte kristne og enkelte biskoper har avveket fra den overleverte lære, mens vi ingen eksempler har på at Peters etterfølgere på Romås bispestol noensinne har motsagt seg selv eller sine forgjengeres lære, — på tross av at de gjennom 1900 år har måttet anvende den på alle tenkelige menneskelige situasjoner under de mest skiftende samfunnsmessige forhold. Blant titusener av pavelige læreavgjørelser kan Pavens motstandere med nød og neppe klare å finne tre fjerne episoder, hvor de klarer å kaste *en skygge av tvil* over denne overnaturlige enhet, og dette da bare ved tendensiøse underslag av historiske fakta. Sammenlign denne enighet med de tallrike selvmotsigelser hos de selvbestaltede lærere som har reist seg mot pavenes lære!

Etter disse bibelske, historiske og psykologiske grunner for erkjennelsen av at Kristus ikke overløt sine får uten å ha sikret dem hyrder gjennom alle tider, kan vi vende blikket mot de av Jesu ord som uttrykkelig innsetter det skrøpelige kar, Peter, som Kirkens leder og grunnvold i en slik direkte avhengighet av Kristus, den evige leder og grunnvold, at vi kan kalle ham *Kristi statholder*. La oss se bort fra de mange mindre episoder og fra den måte hvorpå de andre apostler og evangelistene ga Peter forrang, og gå direkte til de tre viktigste begivenheter. Den første av disse er beskrevet i Matt. 16, 13 ff. Etter at Peter ved den Hellige Ånd har bekjent Kristi guddom, lover Kristus ham at han skal være den klippe han vil bygge sin Kirke på, «og helvetes porter (uttrykk for løgnens makt) skal ikke vinne over den. Og jeg vil gi deg nøklene til himlenes rike, og det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.» Kan det uttrykkes klarere at Peter skal ha del i Kristi egen lovgivende, dømmende og styrende kongemakt?

Også i Luk. 22, 31—32 gir Jesus Peter en særstilling i Kirkens kamp mot Satan. Jesus ber for Peter og sier at det er han som skal styrke sine brødre. Til slutt har vi Johannes vitnesbyrd (Joh. 21, 15—18) om hvordan Kristus tre ganger gjentok overfor Peter befalingen: Røkt mine lam, — Røkt mine lam, — Røkt mine får. Sammenhold dette med hans ord: «Jeg er den gode hyrde» — og besvar selv spørsmålet om Peter er Kristi stedfortreder eller ikke.

Å tro at denne styreform, innstiftet av Kristus ved de mest høytidelige uttrykk, bare skulle vare noen år, strider mot alt det Bibelen forteller oss. Var det noen som *ikke* trengte Peters særlige fullmakter, så var det den *første* generasjon av kristne, som kunde bygge direkte på de andre apostlers ufeilbarlige erfaringer av Kristi ord og liv. Når Kristus ga Peter og apostlene befalinger som skulle vare «alle dager», er det derfor klart at de også måtte gjelde deres lovlige etterfølgere. Vitnesbyrdene om oldkirkens overbevisning om at Peters etterfølger som Romas biskop er Kirkens øverste myndighet, er for tallrike til at selv en summarisk oppregning kan

## Pave Pius XII 40 år biskop

Den 13. mai kunne Hans Hellighet Pave Pius XII feire sitt 40-års jubileum som biskop, og fra hele den katolske verden strømmet lykkønskingene inn til «biskopenes biskop» på Petri stol.



Det var i 1917 at pave Benedict XV utnevnte den daværende leder av avdelingen for ekstraordinære saker ved Statssekretariatet, monsignore Eugenio Pacelli, til titulærerkebiskop av Sardes, for umiddelbart etter bispevigselen å begi seg til München i egenskap av apostolisk nuntius og med særlig oppdrag som fredsmegler. Hans virksomhet her og senere i Berlin skapte ham et lysende navn. I 1929 ble han av Pius XI utnevnt til kardinal, og etterfulgte i 1930 kardinalstatssekretær Gasparri i dennes stilling. 2. mars 1939, på konklavets første dag, valgte kardinalkollegiet ham til Kirkens øverste hyrde.

gjøres her. Jeg nøyer meg med å henvise til en enkelt episode, nemlig pave Clemens autoritative og sunne inngrep i den korintiske kirkes indre anliggender ca. år 97. Apostelen Johannes levet fremdeles ikke langt fra Korint, men det var Peters etterfølger som Kristi statholder som måtte løse spørsmålet.

Ethvert bevis for Pavens fullmakt til å utøve Kristi hyrdeembete må nødvendigvis være «hårde ord» for dem som er vokset opp i et samfunn som har forkastet denne gudgivne ordning. Det er derfor viktig å ikke gjøre vanskelighetene større enn de er, ved f. eks. å tro at katolikker mener at biskoper og paver er syndfrie og fullkomne mennesker. Nei, — vi vet at Gud kan utvelge også de svake og at pavene også lever sitt private liv hvor de kan ha feilaktige meninger og kan synde som vi andre. Vi er glade over at så mange av dem ved Guds nåde har kunnet kjempe seg frem til stor personlig hellighet, men dette er ikke grunnlaget for deres autoritet som Kristi stedfortreder.

Vi har en parallell i en eneveldig konges lovgivende makt. Ingen har noensinne hevdet at ethvert av en slik konges ord er lov. Bare de ord som formuleres og proklameres i nøye fastsatte former har lovens bindende kraft. På samme måte har Paven bare autoritet når han handler i embetsmessige situasjoner, — f. eks. når han i høytidelige former taler til hele Kirken om ting som angår tro og moral. I disse tilfeller gjelder Kristi profeti om Peters død: «En annen skal binde opp om deg og føre deg.» I disse situasjoner tillater ikke den Hellige Ånd at Pavens menneskelige skrøpeligheit skal kunne lede de kristne bort fra Sannheten.



# Fra Pasjonssøndag til Påskesøndag i Romas gamle stasjonskirker



Roma, Påsken 1957.

Pilegrimer strømmer til Peterskirken.

ROMAFARERE burde engang forsøke å få vært de to siste ukene før påske i Den evige stad, og delta i de daglige seremoniene i stasjonskirkene. Liturgien blir dramatisert og levendegjort, man får et stort kunstnerisk utbytte av å se så mange gamle kirker som turister ellers neppe ser, og ikke minst interessant er det å iakttå den lokale befolkning. Den varierer nokså sterkt med de forskjellige strøk i byen, for romerne beveger seg øyensynlig nødigg fra den bydel der de bor, bare noen få av de samme var å finne igjen i de forskjellige kirkene, i alle fall i år. Men *en* sto trutt ved kirkeporten hver eneste dag — en forholdsvis ung mann som holdt fram luen og ba om penger.

Stasjonskirkene står nevnt i alle messebøker, dessuten står de oppført på en plakate utenfor de fleste kirkene i Roma fra fastetidens begynnelse, og man kan få kjøpt en liten bok på italiensk — «Le sacre stazioni romane nella Qvaresima» — hvor også liturgien er tatt med. Morgenmessen er gjerne klokken 8, men da det vel er lettere for de fleste å komme ut om ettermiddagen, og disse andaktene også er de mest egenartede, blir bare de tatt med her. Det tar dessuten tid å kjøre med trikker og busser og lete seg fram til alle kirkene, så man trenger å ha ettermiddagen foran seg.

\*

På *Pasjonssøndag* er stasjonen i St. Peterskirken — alle Romafareres mål. Det er derfor overflødig å beskrive den, og da den allerede så tidlig før påske er fylt av turister som går omkring overalt, blir den spesielle andakten nokså utvasket.

Desto mer særpreget og ekte romersk folkelig er den



Den praktfulle søylegård foran St. Pauls basilikaen: San Paolo fuori le mura — St. Paul utenfor bymuren.

neste dag i den lille *San Grisogono*, som nesten ikke er til å finne selv på et detaljert kart. Men man skal bare ta ut til den kjente Santa Maria in Trastevere og så spørre seg fram. Den ligger bare et par minutter derfra. Kirken er liten, en søylerad på begge sider og tak i blått og gull. Utgravninger i krypten har brakt for dagen den opprinnelige gamle kirke fra det 5. århundre, som er dekorert med interessante veggmalier fra middelalderen. Alt klokken fem begynner en altergutt å tenne lysene, og en og annen fattiglig kledd kone tasser inn i filtøfler. En gammel og en ung kvinne ligger på kne på stengulvet og ber rosenkransen høyt sammen, disse var å se i de fleste kirkene senere. Noen turister var her neppe, uten undertegnede.

Nå kommer ca. 40 munke av Treenighets-ordenen og synger kompletorium oppe i koret. Så blir kirken strålende opplyst, tre prester kommer foran alteret og Allehelgenslitaniene synges. Under dette går alle i prosesjon ut av kirken og rundt på plassen utenfor. Flokken bak prestene er ikke stor, mest sortkledd gamle kvinner innullet i sjal i den sure aprilvinden. Biler og scootere må bremse på farten der vi går fram. Inne i kirken igjen synges Miserere og Vexilla Regis, og andakten sluttes med sakramental velsignelse. Dette er den faste liturgi ved alle andaktene, men utførelsen og rammen om den er så forskjellig hver dag, at det hele stadig virker annerledes.

I **L CORSO**, gaten mellom Piazza Venezia og Piazza del Popolo som koker av trafikk dagen lang, lærer man snart å kjenne. På venstre side fra Piazza Venezia, bare noen få minutter å gå, ligger den lille og meget gamle *Santa Maria in Via Lata*, også kalt San Ciriaco. Den restaurerte og vakre fasade er fra 1660, innvendig er den dekorert med marmor i en mengde farver. Av størst interesse er imidlertid den underjordiske del av kirken, opprinnelig var her en romersk villa som så ble bygget om til kirke. Enda ser man fresker og søyler fra den tid den var beboelseshus. Under Allehelgenslitaniene gikk prosesjonen hit ned med omkring 20 sortkledd fransiskanere, Mindrebødrene, i spissen.

Neste dag er det bare å fortsette litt oppover Corsoen til man på høyre side finner *San Marcello*, også en meget gammel kirke. I 1519 ble den sterkt skadet av brann, og det innvendige er så å si helt gjenoppbygget. På alteret står et gammelt trekrusifik som ble reddet fra brannen, for øvrig skriver det meste seg fra slutten av det 16. århundre.

Det ville være galt å si at følgende dags kirke er en kunstnerisk opplevelse. Arme *San Apollinare*, den skremmer nærmest med sine glansbildemalier! Den er så å si helt ombygget i midten av 18. århundre, så av de opprinnelige rester fra ca. 780 er det ikke mange spor.



Til gjengjeld er denne bydelen noe av det mest spennende i Roma med sine utallige gamle palasser, trange gater og et pittoresk folkeliv. I dette området mellom Corsoen og Tiberen må man gi seg god tid til å drive i gatene, titte inn i gårds plasser som kan være åpenbaringer av ren renessansekunst, og besøke flest mulig av de utallige kirker som selv etter høytidelige nordiske begreper ofte stemmer sinnet til andakt.

Det var ganske mange av strøkets folk i San Apollinare, så det ble en anseelig prosesjon, hvor sekularprestene denne gang dominerte det geistlige innslag. Vi gikk rundt noen kvartaler flankert av vepnet politi — for øvrig noe som landets rett nå har fastslått ikke er i overensstemmelse med grunnloven. Bestemmelsen om at politiet skal ha beskjed om og overvåke religiøse og andre forsamlinger i friluft, skriver seg fra fascisttiden, og kommer vel snart til å bortfalle. Vi så da heller ikke stort til politiet de andre dagene.

Bussen oser sydover gjennom det antikke Roma til *Santo Stefano Rotondo*, en av de eldste sirkelrunde kirker i byen. Det sies at den er bygget på en av Neros markeds plasser, gjenoppbygget i 4. århundre og tatt i bruk som kristen kirke hundre år senere. Innvendig har den over 50 antikke granittsøyler, og veggene er dekket av gamle freskomalerier som fremstiller martyrer.

DET var litt fristende å hoppe over *San Giovanni a Porta Latina* den påfølgende dag, da den er på samme kant, bare lenger ut. Og så skulle den bli den mest betagende av alle stasjonskirkene. Først beliggenheten: Ta bussen helt til Porta Appia eller San Sebastiano som den nå heter, og se godt på denne ærverdige byporten fra det 5. århundre og muren som man her kan følge oppover mot Porta Latina. Like innenfor denne, men godt skjult bak murer og sedertrær, er kirken, som utenfra ikke gjør stort av seg bortsett fra en sjelden vakker romansk kampanile. Men innvendig virker den som balsam etter alle de barokkprydete kirkene vi tidligere hadde sett i Roma. Den er nok også bygget om flere ganger, men den eldgamle atmosfæren er bevart her, kanskje først og fremst på grunn av godt konserverte freskomalerier fra 12. århundre med ubeskrivelig vakre farver. Korsvebildene er nok av forholdsvis ny data, men kunstneren har fint og pietetsfullt stemt dem av etter de herlige freskene ovenfor. I stedet for et voldsomt dekorert tak, var det her et slags bjelketak som bare ytterligere framhevet malerienes virkning.

Prosesjonen gikk langt utover høyden mellom pinjer og syresser og stemte til samling og andakt. Langt borte i disen såes Peterskirkens kuppel. Etter *Vexilla Regis* enda en overraskelse: Tross langt fremskreden fastetid fyltes kirken av orgeltoner så følsomt og betagende spilt, at alle — og kirken var full — ble sittende i fullkommen stillhet. En selsom blanding: fuger, preludier, og innimellom sicilianske folkeviser og den irske Londonderry Air. Men det var en stor kunstner som spilte, og da han etterpå kom fram bak ved alteret, viste det seg å være Giuseppe Petrazzo. Måtte mange få høre ham!

DEN STILLE UKE blir pompøst innledet palmesøndag i Romas mektige katedral *San Giovanni in Laterano*. Som i San Pietro er her en stadig kommen og gåen av turister, så de religiøse seremoniene blir vanskelig å følge. En kardinal og mange biskoper og prester går i prosesjon inn i kirken, her er jo plass nok. Kardinalen er Kirkens storpenitensier kardinal Nicola Canali, som i denne egenskap besøker Roms fire hovedbasilikaer. Ved

gudstjenestens slutt går skarene av kvinner og menn fram foran kardinalen, som senker bostaven over hver enkelt hode der de kneler i bostøvende ydmykhet for alt folket.

Etter gjentatte ødeleggelse og gjenoppbygginger ned gjennom tidene, etter å ha vært symbol på pavelig storhet og sete for viktige kirkemøter, virker San Giovanni in Laterano sterkt på den besøkende med alle sine historiske minner. Og utsmykningen er jo overdådig, ikke minst gullmosaikken når den er illuminert.

Den hellige trapp — La Scala Santa — som er like ved, var allerede palmesøndag sort av folk som langsomt beveget seg oppover på knærne.

Kirken neste dag, *Santa Prassede*, er til motsetning fra San Giovanni in Laterano, så liten og beskjeden at den er lett å overse. Den ligger i en liten bakgate like ved store Santa Maria Maggiore og var kjent alt i det 5. århundre. Etter det veldige sprang over hele middelalderen, da så å si alle Romas kirker forfalt, ble også denne restaurert i 15. århundre. Man blir rikelig belønnet ved å besøke den, særlig takket være et litet, skjønt bysantinsk kapell inne i selve kirken. Det er bygget omkring 820 av Paschal I som et mausoleum for hans mor Theodora. Innvendig er det helt kledd med mosaikk i de vidunderligste farver — en forsmak på Ravennas herligheter — og man finner bl. a. Santa Prassede fremstillet der, hun skal være datter av Pudens den første, som i følge tradisjonen ga St. Peter husly da han kom til Roma.

Den stedlige befolkning fylte kirken og det ble en lang prosesjon, noe ganske annet enn den lille flokken for en uke siden. Mange romere tar nok den stille uke alvorlig, i alle fall den eldre generasjon.

*Santa Prisca* er møtestedet tirsdag, også en liten kirke fra det 5. århundre, bygget over et romersk beboelseshus. Det sies at apostelen Peter bodde i dette huset og døypte der den første tiden han var i Roma.

Santa Prisca ligger på den sagnomsuste og hva klostre angår særdeles tradisjonsrike Aventinohøyden i Romas syd-vestlige hjørne, og man kommer lettest dit ved å gå oppover den gamle maleriske vei, Clivo di Rocca fra gaten lengsmed Tiberen. I middelalderen var klosteret Santa Prisca et av de mest berømte i Roma. Benediktinere, fransiskanere og augustinere har vekselvis holdt til huse der, og i dag er det augustinermunker som bebor klosteret.

Da det er flere store klostre på denne høyden og forholdsvis få vanlige beboelseshus, besto prosesjonen under andakten mest av geistlige.

I kirkens krypt er der funnet høyst interessante rester av skulptur og malerier fra 3. århundre.

Både onsdag før skjærtorsdag og påskedag er Santa Maria Maggiore stasjonskirken. Turister og pilegrimer vandrer hele påsken gjennom omkring i denne imponerende basilika med antikke søyler, mosaikk som fremstiller scener fra Det gamle Testamente og Kristi liv, og en mende andre kunstverker.

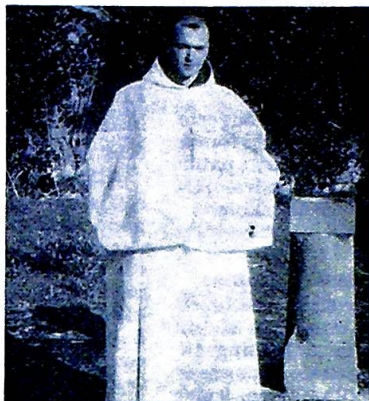
Skjærtorsdag er vi igjen i San Giovanni in Laterano, likeså påskelørdag, og i stedet for andaktene er der jo nå de regulære påskegudstjenester.

Langfredag er det så mange som vil overvære seremoniene i *Santa Croce in Gerusalemme*, at den forholdsvis beskjedne basilika snart blir overfylt. Det sies at den først ble bygget av Konstantin som en helligdom for relikvier fra det kors Jesus ble korsfestet på, og som keisermoren, den hellige Helena, brakte med seg fra Jerusalem. Basilikaen ble bygget om i 12. århundre, og det vakre klokkeårnet er fra den tid. Så ble den restau-



## Norges og Nordens første Cistersienser- munk i nyere tid presteves 21. mai

Den første 17. mai etter at Norge var trukket inn i den annen verdenskrig var av mange grunner en dag ingen av de tilstedeværende ved den nasjonale mottagelsen i vår Roma-legasjon noen sinne vil glemme. Men den som kanskje lengst og helst vil minnes hin ettermiddag, er den unge bergenseren som da for første gang møtte landsmenn som ved sine drakter tydelig fortalte hvilken vei



Vår norske cistersiensemunk i sin folderike kordrakt.

de hadde valgt i livet: å bli prester i Den katolske kirke. Den unge mannen var Willem Gran (f. 5. apr. 1920), sønn av skibsmegler Johnny Gran, Bergen og hustru Lillen Nicolaysen, og på den tid opptatt av kunststudium, opera og musikk i Den evige stad. Det uforutsette møte førte ham i nærmere kontakt med Kirken, og det endte med hans konversjon 8. desember 1941. Willem Gran hadde tidligere studert både i München og England, og i hans romerske hjem i Villa Stuart på Monte Mario var han omgitt av kunstvenner fra mange land. Hans fedrelandskjærighet overvant likevel hans kjærighet til Roma og Italia, og så snart det lot seg gjøre kom han seg til London for å slutte seg til de norske styrker. Han vendte til slutt hjem til Norge etter frigjøringen i 1945 som liaison-offiser. Senere «gikk han til filmen»

### SYLLING

St. Olav hadde for en tid siden (Nr. 8. 1957) en omtale av den forestående sommerskole for katolsk ungdom på eiendommen St. Hallvard Kloster i Sylling. Ved en feil ble uttalt at eiendommen tilhører Kirken, dvs. i dette tilfelle Oslo Katolske Bispedømme. For ordens skyld vil vi gjerne presisere at stedet fremdeles tilhører St. Frans Xaver-søstrene, selv om det f. t. ikke lenger tjener som noviciatshus for kongregasjonen.

P.g.a. plassmangel må en del stoff utstå til neste nr., bl. a. et lite minneord om lektor Olav Paus Grunt, Oslo, som plutselig døde 9. mai, bare 53 år gammel.

rert i 18. århundre og fikk da den barokke fasade den har nå. Barokk stil dominerer også innvendig, og store malerier dekker veggfeltene. En liten trapp fører ned til St. Helenas kapell, og i venstre sideskip kommer man til kapellet med relikviene.

\*

Nå som nesten alle seremoniene er henlagt til ettermiddagen og til natten påskelørdag, kan de suppleres og forlenges på en virkningsfull måte ved turer opp på høytliggende, landlige steder om kveldene, mens stjernene tennes på den mørke himmelhvelvingen. Naturen her er neppe vidt forskjellig fra Det hellige lands, og Roma er ikke så befestet med neonlys og reklame at det ødelegger illusjonen når man tenker seg hen til de stedene hvor påskens dramaer først ble utspilt. K. R.

for så vidt som han i noen år var regi-assistent på Jar, sist ved Tungtvannsfilmene. Samtidig var han en av de drivende krefter innen Norsk Katolsk Ungdomsforbund og medlem av dets styre.

Det var i 1948 at Willem Gran bestemte seg for å bryte med sine verdslige planer. I løpet av et år tok han en meget god latin-artium, og kort etter, november 1949, dro han til England for å slutte seg til Cistersienserne i Caldey Abbey, et kloster beliggende i South Wales på Englands syd-vestlige kyst ut mot Atlanterhavet. Han fikk drakten i 1950 og tok ordensnavnet John, avla sine første løfter 1952 og evige løfter 25. april 1955. Imens har de filosofiske og teologiske studier pågått ved siden av hans praktiske arbeid som mekaniker ved klosterets gårdsbruk, avbrutt av to års studieopphold ved moderklosteret Notre Dame de Scourmont i Belgia.

Prestevigselen finner sted tirsdag 21. mai i Caldey Abbey, Tenby, South Wales. Ordinator blir biskopen av København, monsignore Th. Suhr, som på den tid gjester England. Så vidt vites vil tidligere kapellan ved St. Olavs kirke i Oslo, pastor Peter Lowry, nå ved Westminster Cathedral, overvære ordinasjonen, samt Norgesvennen Lord Ventry, journalist Per Bang, London, og som ordinandens hedersgjest, hans mor fru Lillen Kloumann, Grav Hovedgård, Jar.

Våre bønner vil i disse siste forberedelsens dager følge Br. John som tillitsfullt har gått den vei Gud ved et så sjeldent kall ledet ham til å gå. Vi ønsker ham inderlig til lykke som prest i St. Bernhards ærverdige orden!

I.H.K.

Fru  
Josephine  
Straith  
95 år



Jubilanten mellom sine to døtre, fru Straith Solberg (t.v. på bildet) og frk. Randi Straith, hilser på biskop Mangers.

St. Olavs menighets nesteldste medlem, fru Josephine Straith, f. Koch, fylte 95 år Langfredag. Hun ble født 19. april 1862 i Christiania og døpt av pastor J. Cl. Lichtlé i St. Olavs kirke i Oslo. Som barn besøkte hun den katolske menighetsskole, mottok den første hellige kommunion i St. Olavs kirke og ble fermet og ekteviet i den samme kirke. I alle disse 95 år har hun vært et trofast medlem av St. Olavs menighet, og fra bladet «St. Olav» startet i året 1889 har hun vært abonnent og ivrig leser.

Fru Straith følger ennå godt med i alt, og hun kan glede seg over en forbausende åndsfriskhet. Således deltok hun i St. Olavs-kirkens 100 års jubileum ifjor. Hun bor nå hos sin datter fru Ingrid Straith Solberg på Skøyen.

Vi ønsker henne ennå mange år og en lykkelig livsaften. F. J. F.





## UTLANDET

### Dag Hammarskjöld på ny hos Paven.

FN's generalsekretær, Dag Hammarskjöld, ble siste tirsdag mottatt av den den Hellige Far i privataudiens. Audiensen varte 45 minutter.

I politiske kretser i Rom hadde generalsekretærens ønske om å måtte få foretrede for den Hellige Far under det korte Roma-opphold, vakt betydelig oppsikt og er overalt blitt satt i forbindelse med Pavens seneste note om faren ved atomenergien. Det anses heller ikke for utelukket, at generalsekretær Hammarskjöld har ønsket å orientere Paven om spenningen i Den nære orient mellom Israel og de arabiske stater.

I politiske kretser i Rom minner man i denne forbindelse om, at Den Hellige Stol ved flere leiligheter har fremsatt konstruktive forslag med henblikk på en billegelse av denne konflikt, samt til internasjonalisering av de hellige steder i Palestina.

### Islands president

Asgeir Asgeirsson med frue ble i Den stille uke mottatt i audiens hos Pave Pius XII.

### Monacos fyrstepar

Prins Rainer og fyrstinne Grace Patricia ble 30. april mottatt av Paven. Audiensen fant sted i den lille tronsal.

### Tre europeiske ledere hos pave Pius XII.

Den vesttyske kansler og den franske og nederlandske utenriksminister ble mottatt i privataudiens av pave Pius XII da de var i Roma i mars for å undertegne den vest-europeiske seksnasjons overenskomst om fellesmarked.

Den franske utenriksminister Christian Pineau avla et kort besøk hos Paven også før overenskomsten ble undertegnet. Hensikten med denne er å utvikle et felles handelsområde for de 160 millioner innbyggere i Belgia, Frankrike, Tyskland, Italia, Luxembourg og Nederland, og dessuten å samordne disse seks nasjoners ressurser for en konstruktiv utnyttelse av atomkraften. Denne overenskomst vil kunne danne grunnlaget for et samlet Europa.

Nederlands representant, Joseph Luns, som er minister uten portefølje i det nederlandske utenriksdepartement, traff Paven for første gang. Etter å ha underholdt seg med ham i sitt bibliotek, mottok pave Pius XII andre medlemmer av den nederlandske delegasjon, og uttrykte sine beste ønsker for dronning Juliana, hennes regjering og hele det nederlandske folk.

Før overenskomsten ble undertegnet hyldet representantene for de seks nasjoner den avdøde italienske statsminister Alcide de Gasperi, som var en pioner i bevegelsen for europeisk enhet. De Gasperi døde i 1954, og ligger begravet i San Lorenzo fuori le Mura. Blant andre som var til stede i kirken

sammen med de utenlandske statsmenn, var de Gasperis enke og barn og tre tidligere italienske statsministre. Det var et veld av blomster i kirken og alle de seks nasjoners flagg var plasert på graven.

### ALGERIE

#### To prester arrestert.

Ifølge rapport fra politiet i Algerie er to katolske prester arrestert for å ha huset opprørere. Den ene, pater Barthez, er sogneprest, den andre, pater Cortez, kapellan ved en høyskole.

### BELGIA

#### Mange unge til kongress i Roma.

Lederne for Unge kristne arbeidere er for tiden meget aktive for at så mange som mulig skal få anledning til å delta i den internasjonale kongress i Roma til høsten. Det antas at ca. 9 000 unge vil kunne reise. Dessuten skal det settes i gang en aksjon kort tid før kongressen for å samle midler. Lederne håper også å kunne skaffe et beløp motsvarende 140 000 kroner til hjelp for unge arbeidere i Syd-Amerika, Asia og Sentral-Afrika som gjerne vil reise til Roma.

### FRANKRIKE

#### Katolikker til aksjon mot tortur.

Mange fremtredende franske katolikker er blitt oppskremt av beretninger om tortur i Algerie. De har samlet materiale som beviser deres påstander og har tvunget regjeringen til å nedsette en undersøkelseskomisjon.

Forfatteren Pierre-Henri Simon har skrevet en meget saklig bok om dette emne, og samtidig er der kommet en samling brever fra en ung katolsk soldat, Jean Muller, som nå er død. Disse franske katolikker forstår at man kan ikke først frakjenne nazistene ethvert menneskeverd på grunn av deres torturmetoder, og deretter tillate at de samme metoder anvendes av ens eget lands politi og militære myndigheter.

Det er trist å tenke på at mange av araberne er torturert fordi de ikke har villet angi hverandre — akkurat som Gestapo gjorde det.

### INDIA

#### Første katolikk i det indiske parlament.

Den første katolikk er valgt inn i parlamentet i India. Han heter Matthew Manianganadan og er fra Kerala, landets mest kristne del. Han slo sin nærmeste rival, en kommunist, med en majoritet på over 23 000 stemmer.

### IRLAND

#### St. Patricks dag feiret som aldri før.

Irlands nasjonale festdag — St. Patricks dag — var i år preget av enda større religiøse manifestasjoner enn vanlig. I Dublin deltok også mange medlemmer av regjeringen i gudstjenesten.

Biskop Lucey i Cork sa i en kommentar at det gode forhold mellom Kirke og Stat i Irland kommer av at de styrende er gode katolikker og prestene gode ireere.

Biskopen kom da også inn på utvandringen og sa at de 750 000 som har reist fra landet siden det ble selvstendig er et bevis på at det haster med å

skaffe skikkelige levevilkår for folk i Irland.

Hilsener fra mange land i verden strømmet inn på nasjonaldagen, bl. a. fra De forente stater, Frankrike, India, Pakistan, Tyrkia, Argentina, Tyskland, Sverige og Sveits.

### ITALIA

#### Milanos erkebiskop om det sosiale ansvar.

Rikdom må ikke betraktes som en rettighet, men som et middel til å gjøre godt på det sosiale område, sa erkebiskop Montini i Milano i sitt hyrdebrev for påsken i år. Han beklaget mangelen på religiøs følelse i nåtidens samfunn: «Det største problem i våre dager er å venne den moderne mentalitet til å tenke mer på Gud igjen.»

Erkebiskop Montini konstaterte at de moderne kulturelle, moralske og sosiale strømninger ikke er gunstige når det gjelder å forsvare og utbre sansen for religion. «Det offentlige liv er blitt mer og mer uimottagelig overfor enhver religiøs og moralsk innflytelse.»

#### Romas fabrikkarbeidere og påsken.

Arbeidere fra 200 fabrikker i Roma kunne i år få en serie med åndelig veiledning for påske.

Denne veiledning eller undervisning var beskyttet av Den nasjonale organisasjon for religiøs og moralsk assistanse til arbeidere. Serien i år var ment som en fullstendig åndelig forberedelse til alle seremoniene i den stille uke og oppfyllelsen av påskeplikten.

#### Monumentalt kirkebygg på Sicilia.

To franske arkitekter har fått en førstepremie som tilsvarer ca. 90 000 kroner i en internasjonal konkurranse om utkast til en ny helligdom på Sicilia. Der var innkommet 22 utkast fra europeiske og amerikanske arkitekter.

Det premiere utkast viser en kjegleformet konstruksjon over 130 meter høy og med plass til 20 000 personer. Det blir det største byggverk som er oppført i Italia i dette århundre.

#### Norsk messe i Romas katakomber.

En dag i april i år var det avtalt møtested foran San Sebastiano-kirken for en del norske som skulle til messe i katakombene under kirken. Bussen gikk fra Colloseum kl. 7 og det bar raskt gjennom Porta Sebastiano og utover Via Appia Antica. Det blåste en frisk aprilvind fra campagnaen, og solen tittet også frem til en forandring.

En motorsykkkel med to menn i prestekjoler tvinnet seg frem mellom bussene og stoppet foran kirken: Det var pastor Edvard Vogt og Erik Strøm som studerer ved Propaganda-kollegiet. Like etterpå kom tre nordmenn til.

Trappen fra kirken og ned til katakombene var opplyst, men så måtte lystestumpene tennes og det bar videre gjennom mørke ganger frem til et lite «kapell». Det var bare et lite mørkt rom det også, men da det nødvendige utstyr til messen var hentet ned og to store lys tent på alteret, var det ikke vanskelig å samle tankene både om det som hadde hendt og skulle hende herne, — messen begynte.

Vi knelte på jordgulvet like bak pressten og hans ministrant, hvert av messens ord ble så tydelig — og betyd-



OSLO

**A/s E. Sunde & Co. Ltd.**

Oslo

Alt i rørbransjen

ningsfullt — på dette sted. En kort norsk preken minte om hvilken grunn vi sto på, og at det ofte kreves en heroisk innsats for å være en sann kristen også i våre dager. Etter slutningsbønnene og Hil deg Maria gikk vi langsomt opp i lyset igjen.

Kirken San Sebastiano er fra det 5. århundre og opprinnelig viet til apostlene Peter og Paulus. Ifølge tradisjonen var de en tid gravlagt her. Etter det 9. århundre ble kirken viet om igjen til St. Sebastian, som døde martyrdøden og ble gravlagt på kirkegården like ved. I ca. 1614 ble den bygget om og fikk sin nåværende form.

Pastor Vogt tok oss straks med ned under jorden igjen og fortalte at disse katakomber er den eneste kristne gravplass som alltid har vært tilgjengelig. De er derfor ganske sterkt medtatt, men mange steder finnes rester av høyst interessante veggmalier. Apostlenes antatte gravsteder er avsperrede rom med særlig godt bevarte takdekorasjoner. Foruten inngående forklaringer av mange ting her langt nede i jorden, fikk vi også se noen imponerende sarkofager, og ved siden av kirken et innholdsrikt lite museum.

#### Kunstmalere på studiereise.

Blant deltagerne i turen til San Sebastinokirken var de katolske kunstnerne Lise og Finn Christensen fra Oslo. De hadde vært en tid i Roma og skulle videre til Firenze. Etter en del påtrykk fortalte fru Christensen at hennes mann var representert med tre grafiske arbeider på en utstilling i Roma, Calcografia dello Stato. De visste det ikke selv før de kom hit ned, utstillingen av norske kunstverk var kommet i stand gjennom Utenriksdepartementets kontor for kulturelt samkvem med utlandet, men slikt må jo høre til de behagelige overraskelser.

Som mange sikkert vil huske, hadde Finn Christensen også nylig en meget vellykket utstilling sammen med en del andre norske malere — «Terningen» — i Galleri K.B. i Oslo.

#### PALESTINA

##### Ny apostolisk delegat.

Den nye apostoliske delegat til Jerusalem og Palestina, erkebiskop Giuseppe Sensi, ble høytidelig mottatt av kirkelige og sivile autoriteter da han ankom i mars. Det er skikk ved slike anledninger at patriarken av Jerusalem, den apostoliske utsending og konservatoren for Det hellige land alle mot-

tas i Den hellige gravs basilika etter en prosesjon gjennom gatene i den gamle bydel.

Den tidligere apostoliske delegat til Jerusalem og Palestina erkebiskop Oddi, er forflyttet til Egypt.

#### POLEN

##### Polsk skulptur tilbake til Krakau.

Et berømt kunstverk som ble tatt av tyskerne under siste verdenskrig, kommer snart tilbake til sin plass i Vår Frues kirke i Krakau.

Mesterverket er en tredelt altertavle av Nürnberger-kunstneren Veit Stoss, og den ble sendt tilbake til Polen av president Eisenhower da han var øverstkommanderende for de allierte styrker i Europa. Siden 1949 har departementet for kunst og kultur i Polen tatt hånd om altertavlen og latt den undersøkes av kunstekspertene. Den ble avduket i 1492 og anbragt i ovennevnte kirke hvor den befant seg helt til tyskerne i 1939 flyttet den til Nürnberg.

I desember i fjor lovet den polske kulturminister at kunstverket skulle komme tilbake til sin plass over alteret i kirken i Krakau.

#### SPANIA

##### Mangel på katolske arbeiderledere.

Lederen for den spanske katolske aksjon har erklært at mens katolsk aksjon er mer livskraftig nå enn noen gang tidligere, er der mangel på ekte katolske arbeiderledere.

Alfredo Lopez, formann for den katolske aksjons landsforbund, uttalte nylig i et intervju at den spanske katolske aksjon for tiden har 700 000 medlemmer.

Lopez sa videre at til tross for dette store antall aktive katolikker, er alle de arbeidere som ikke praktiserer sin religion et stort problem. En annen vanskelighet er at så få er i stand til å innføre virkelig katolske reformer i den sosiale orden. «Der kan ikke bli noen dyptgående samfunnsreform uten arbeiderne. Og innen kristen reform uten at vi først får katolske arbeiderledere,» sa Lopez.

Han sa også at Det katolske arbeiderbrorskap, (HOAC) og Unge kristne arbeidere arbeider for å utdanne katolske ledere.

#### SYD-AFRIKA

##### Regjeringen blir betenkelig.

Kraftig opposisjon fra religiøse ledere har fått departementet for de innfødtes

HAMAR

**HUGO  
OFFSTEN  
AMAR**

Handelsgartneri og Blomsterforretning

Tlf. 23 680 - 23 086

saker til å ta opp til mer grundig overveieelse lovforslaget om at kirkebesøk skal gjøres avhengige av regjeringens tillatelse. Meddelelsen kommer fra en avis i Kappstaden.

#### TYSKLAND

##### Ny bølge med flyktninger!

En mengde flyktninger — de fleste katolikker — strømmer igjen inn i Vest-Tyskland. Myndigheter og velferdsorganisasjoner gjør hva de kan for å finne utveier for alle disse menneskene. Ca. 450 kom daglig i mars— april fra Polen som følge av at den polske regjering nå tillater tyskere som har bodd på tidligere tyske områder av Polen, å forlate landet.

Katolikkenes utgjør ca. 82 % av flyktningene. Det ventes at omkring 600 000 personer vil reise fra Polen. Dessuten søker 170 000 tyskere om å få forlate Sovjetsamveldet hvor de holdes tilbake under foregivende at de er sovjetborgere. I tillegg til dette fortsetter flyktningestrømmen fra Tysklands sovjetzone.

Blant de nyankomne fra Polen er der mange prester og ordensfolk. Mer enn 50 St. Elisabethsøstre er kommet fra Schlesien. De hadde vært internert av det gamle kommunistregime i Polen.

I tillegg til vanskelighetene med å finne plass, kommer sproget, da mange ikke kan tysk.

Blant flyktninger fra Polen til Vest-Tyskland er også 27 Ursuline-nonner fra det nå lukkede kloster Karlovci i nærheten av Breslau. Mange av dem har fått sterkt nedsatt helse etter mange års behandling av kommunist-autoriteten.

Søstrene lukket sitt kloster etter å ha undervist polske og tysktalende barn i 18 år. Kardinal Wysinski kom for å si farvel til dem og gi dem sin velsignelse for de reiste. Med tårer i øynene roste han dem for deres oppofrende arbeide for det polske folk, og uttrykte håpet om at de en dag ville bli i stand til å vende tilbake til «et Polen hvor frykt var erstattet av sikkerhet, kjærlighet og sann patriotisme».

FREDRIKSTAD

**FREDRIKSTAD BLIK- &  
METALVAREFABRIK****Andresen & Müller**

Mek. Verksted - Blikkemballasje  
og metallvarer av enhver slags -  
Jernfat i alle størrelser og for et-  
hvert øyemed - Isenkramartikler -  
Elektrisk og Autogensveisning -  
Stanseartikler.

TRONDHEIM

**A/s Norsk Frø**

Vi leverer alt

De trenger til Deres hage

Oslo - Stavanger - Bergen - Trondheim



ARENDALE

BYGGMESTER  
HANS NILSEN

Neset 362  
Arendal

OLAV SLAATTENE  
Gartner  
Tlf. 1958  
Havstad, Arendal

BERGEN

ERLING  
KRAGE A/S

Pryd- og brukskunst

Bergen  
Telefon central 14 110  
Telegramadresse: «Kjell»

OSLO

**T. S. JACOBSEN**

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 41 64 78 - 69 43 72

*All slags  
forsikring*



**ANTH. B NILSEN & CO'S**

ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

Til buljong  
supper, sauser  
og stuinger



**NOREX** SUPPE  
KRAFT

BULJONGPULVER og  
ekte KJØTTEKSTRAKT

**A/s Norsk Medicinsk Varehus**

Pilestredet 7 - Telef. 33 43 70 - Oslo

Sykehusutstyr - Sanitetsmateriell  
Brilleoptikk

**G. GALLIGANI**

PRYD- OG BRUKSKUNST

OSLO

*Joh. Weydahl A/s*

Oslo - Centralb. 68 18 07

KAFFE

og

HERMETIKK

en gros

**SØREN HANSSEN**

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

**ØKONOM** Centralopvarming

Inneh.: Trygve A. Engh  
Tlf. 42 51 33 - Oslo

Varme — Ventilasjon — Damp  
Varmtvann — Olje — Stoker  
Fyring — Kjelerep. — Eltersyn

**WISBECH**  
ARTIFISIELLSKAP

Majorstua - Oslo

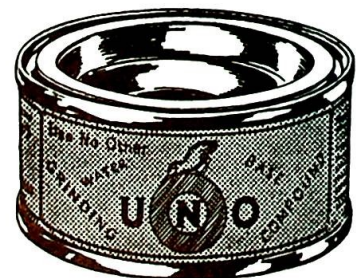
MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE  
FABRIKKER

A SPARE ER EN VANE-  
SAK, EN VILJESAK, EN  
KARAKTERSAK



«KLAR»

Fåes i banker over hele landet



Beste  
og hurtigste  
slipemiddel  
for lager og  
ventfler